

a для выражения других косвенных падежей она либо сочетается с другими основами, либо получает именные окончания.

Падежные окончания косвенных падежей выработались после распада праиндоевропейского.

В указательном местоимении, в котором оппозиция активности — пассивности сохранялась дольше, инактивная форма **to* перешла непосредственно в аккузатив, а активная форма **so* стала номинативом. Но поскольку это происходило в ту эпоху, когда аккузатив уже вошел в разряд косвенных падежей, его форма стала основой для образования всех косвенных падежей.

MAŽMOŽIS IX

Tirdami ne gimtąsias, o kitas šnektas, dažnai išgirstame taip, kaip ir savo namuose yra sakoma. Tai vos ne aksioma.

Štai pietų aukštaičiai turi formas *gija, lija, rija, šlija*, o LKŽ kartotekoje net geri rinkėjai (žemaičiai, rytų aukštaičiai) fiksuoja *gỹja, lýja, rỹja, šlýja*. Kadangi didelė kartotekos dalis yra užrašyta neva bendrinės kalbos atitikmenimis, o ne tarmiškai (!), tai tikrenybės net atsekti negalima. Todėl LKŽ atsiranda *atlỹja* Srj (LKŽ VII 590) vietoj *àtlija*, *perlyja* Krsn (LKŽ VII 592) vietoj *pérlija*, *atgỹja* Lš (LKŽ III 357) vietoj *àtgija*, *užsirỹja* Lp (LKŽ XI 742) vietoj *užsirija* ir t.t.

Dar būdingesnis atvejis yra su žodžio *pūdas* variantu *pūdas* pietų aukštaičių (vakarų dzūkų), rytų aukštaičių vilniškių šnektose. Rytiečiai aukštaičiai užrašinėtojai iš savo *púdas* girdi ir pietų aukštaičių šnektų žodžio šaknies ilgą balsį, todėl LKŽ X 840–841 atsirado *tris pūdùs* (= tris pudùs) Dv, *du pūdù* (= du pudù) Rud, *už pūda* (= už pùda) Rud, *dvylika pūdu* (= dvylika pùdu) Mrc (Marcinkonių apyl. Darželių k. 1984 m. teko girdėti ir užrašyta *trī's pūdai*, *du pudù* ir t.t.), *pūdas* (*pū.das*, *pudùs* = pudas Klt; plg. OZ45 formą *pūdas* nuo Tvr). Net Lazūnuose P. Arumaa užrašytą formą gen. pl. *pudu* J. Petrausko ir A. Vidugirio „Lazūnų tarmės žodyne“ pateikiama *pūdū* (p. 208).

V. Vitkauskas